

УДК 336

JEL G32

Корбутяк А.Г.

к.е.н., доцент кафедри публічних, корпоративних фінансів
та фінансового посередництва

Чернівецького національного університету

ім. Юрія Федьковича

Шевчук Ю.О.

магістрант Чернівецького національного університету

ім. Юрія Федьковича

Korbutiak Alina Georgivna

PhD in Economics, Associate Professor of

Public, Corporate Finance and Financial Intermediation

Chernivtsi National University

named by Yurii Fed'kovych

Shevchuk Yulia Oleksandrivna

student of Chernivtsi National University

named by Yurii Fed'kovych

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті розглянуто сутність і завдання фінансового контролінгу як складової управління фінансами підприємства, висвітлено в історичному ракурсі виникнення контролінгу як науки та причини впровадження фінансового контролінгу на вітчизняних підприємствах, узагальнено підходи вчених-економістів до визначення поняття «фінансовий контролінг», а також до сформованих концепцій систем фінансового

контролінгу на підприємствах, охарактеризовано функції, принципи та складові фінансового контролінгу, наведено особливості стратегічного та оперативного фінансового контролінгу. Авторами обґрунтовано необхідність впровадження системи фінансового контролінгу на вітчизняних підприємствах для підвищення ефективності їх діяльності на основі використання сучасної методології та підходів до раннього виявлення та реагування на проблемні ситуації. Описано проблеми, які виникають у підприємства під час організації та використання системи фінансового контролінгу. Досліджено головні чинники, які становлять складність у розумінні поняття «фінансовий контролінг».

Ключові слова: контролінг, фінансовий контролінг, функції, методи, принципи фінансового контролінгу.

Вступ та постановка проблеми. Сучасні конкурентні умови господарювання вимагають забезпечення фінансової стійкості підприємств, що дозволяє протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам, тому проблема ефективного управління діяльністю підприємства фактично перетворюється у першочергове завдання. Забезпечення стабільності, втримання на позитивному рівні показників прибутковості та фінансової стійкості сьогодні є основними пріоритетами для бізнесу. Обмеженість фінансових ресурсів та фактична повна відсутність інвестицій є основними викликами для сучасного українського бізнесу, а складні проблеми породжують необхідність використання сучасних технологій управління.

Одним зі шляхів організації ефективного управління підприємством є використання контролінгу, що допомагає ефективніше управляти матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками на підприємстві.

При цьому важливо пам'ятати, що у період кризових ситуацій управління підприємством може бути зорієнтовано не на прибутковість в першу чергу, а на інші пріоритети, як то показники ліквідності та платоспроможності, проблема забезпечення грошовими коштами тощо. В цій ситуації підприємства повинні використати переваги, які надає підприємству фінансовий контролінг як

підсистема управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням і розвитком системи контролінгу на підприємствах займалися як закордонні, так і українські економісти: І. О. Бланк, О. Д. Годес, І. О. Григораш, Р. П. Задорожна, С. В. Івахненко, Т. В. Калайтан, А. М. Карминский, Л. Г. Ліпич, О. О. Терещенко, М. С. Пушкар, С. М. Петренко, О. В. Арев'єва, І. І. Цигилик, Н. П. Шульга та інші. Однак, не зважаючи на широке дослідження функцій контролінгу на підприємстві, аспекти, що стосуються фінансового контролінгу як підсистеми управління підприємством, на сьогодні недостатньо досліджені. Також потребують подальшого розвитку дослідження методів фінансового контролінгу, розроблення адаптованих до умов України методологій оцінки кризового стану та ін.

Постановка завдання. Метою роботи є дослідження теоретичних основ впровадження та ефективного використання фінансового контролінгу на вітчизняних підприємствах. Визначення його завдань та функцій. Щоб досягти даної мети були застосовані методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Постійне посилення конкуренції на ринку, нестабільність зовнішнього середовища значно ускладнюють процеси управління вітчизняними підприємствами, що, у свою чергу, вимагає впровадження нових інструментів управління, які здатні враховувати умови невизначеності та можливий ризик. Одним із таких інструментів є контролінг, який забезпечує інформаційну підтримку прийняття рішень, що дозволяє забезпечити оптимальне використання наявних можливостей, провести об'єктивну оцінку сильних і слабких сторін підприємства, тим самим зменшити вплив негативних ситуацій на діяльність підприємства та уникнути банкрутства. Контролінг переводить управління підприємством на якісно новий рівень за рахунок інтеграції та координації діяльності різних служб і підрозділів підприємства та спрямування їх на досягнення тактичних та стратегічних цілей [1].

Необхідність використання на сучасних підприємствах контролінгу можна пояснити такими причинами:

- нестабільність зовнішнього середовища потребує змін у системі управління підприємством, вимагає зміщення уваги на аналіз майбутнього замість контролю минулого;
- швидкі зміни зовнішнього середовища потребують прискорення реакції та підвищення гнучкості підприємства;
- для ефективного управління необхідно безперервно відстежувати зміни, що відбуваються у зовнішньому і внутрішньому середовищі підприємства;
- для забезпечення виживання підприємства та уникнення проблемних ситуацій необхідно мати продуману систему дій;
- оскільки система управління підприємством постійно ускладнюється, то це вимагає механізму координації цієї системи;
- використання контролінгу дає змогу реалізувати прагнення до синтезу, інтеграції людських знань у різних сферах і людської діяльності [2, с.48].

Контролінг виник як поєднання економічного аналізу, планування, менеджменту, управлінського обліку та є новим напрямком в теорії і практиці сучасного управління. Це поняття утворилося від англійського «to control», що у перекладі можна розуміти як «управління, спостереження, контроль».

Зауважимо, що у деяких літературних джерелах під поняттям «контролінг» розуміють тільки контроль або тільки управлінський облік. Але таке тлумачення контролінгу, на нашу думку, є неповним, тому що і контроль, і управлінський облік можна вважати лише важливими функціями контролінгу.

Система контролінгу для підтримки управлінських рішень з'явилась на підприємствах у США наприкінці XIX – на початку XX століття. Якщо спочатку контролінг був зосереджений, в основному, на фінансових питаннях (тобто виконував функції фінансового контролінгу) і розглядався тільки як функціональна частина фінансового менеджменту, то потім сфера завдань контролера стала поширюватися також на такі сфери, як маркетинг,

постачання, виробництво.

Щодо Європи, то контролінг тут почав активно впроваджуватися з 70-х років ХХ ст. і сьогодні служби контролінгу створені на всіх великих та на значній кількості середніх підприємств [3].

У науковій думці сформовано різні концепції щодо системи фінансового контролінгу на підприємствах. Зокрема, виділяють: фінансовий контролінг як концепцію ефективного управління, напрям економічної роботи, систему управління, систему контролю й оцінки, обліково-аналітичну систему, систему методів та інструментів, філософію і спосіб мислення керівників, рівноправну управлінську функцію [1].

У сучасній науковій думці існує також безліч підходів до визначення поняття «фінансовий контролінг».

Значний внесок у теорію фінансового контролінгу зробив Ф.Фрайберг, який характеризує фінансовий контролінг, як «підсистему контролінгу підприємства, метою якої є забезпечення оптимального рівня фінансової рівноваги суб'єкта господарювання, максимізація вартості капіталу та отримання прибутків» [5, с.15].

Д. Хан, Г. Хунгенберг зазначають: «Фінансовий контролінг реалізує головну монетарну ціль компанії – оптимізує фінансові результати через максимізацію прибутку і вартості капіталу при збереженні стабільної ліквідності та платоспроможності підприємства» [6].

М.І. Татарчук трактує фінансовий контролінг таким чином: «Фінансовий контролінг – це контролююча система, що забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень фактичних показників від запланованих і прийняття оперативних управлінських рішень, які забезпечать нормалізацію цих показників» [7].

Очевидно, фінансовий контролінг використовує комплекс методик, які спрямовані на покращення управління та облікової політики підприємств на основі обрання фінансових критеріїв оцінки успішності діяльності.

Контролінг забезпечує підґрунтя для керівництва підприємства щодо функціонування ефективної системи управління. На думку Р.П. Задорожної, «структуру контролінгу можна представити у вигляді взаємозв'язку підсистем управлінського обліку, інформаційного забезпечення, планування та моніторингу» [2, с. 47].

І.М. Суворова дотримується думки, що «контролінг являє собою ефективний інструмент ринкових перетворень, що охоплює всі аспекти діяльності підприємства, під яким частіше за все розуміють процес інформаційного забезпечення керівників усіх рівнів управління підприємством під час прийняття ними управлінських рішень і методичний супровід цього процесу» [8, с. 39].

З позиції О.О. Терещенко, Д.М. Стащук, Д.Г. Савчук контролінг визначається як «сукупність методів оперативного і стратегічного менеджменту, обліку планування, аналізу й контролю на якісно новому етапі розвитку ринку, єдиної системи спрямування та досягнення стратегічних цілей підприємства» [9, с.121].

О.О. Коковіхіна дотримується думки, що «контролінг являє собою систему безперервного відстежування тенденцій розвитку організації за методикою виявлення слабких сигналів кризи й аналізу можливих їх наслідків» [10, с. 197].

Своєю чергою, О.А. Зоріна наголошує, що «фінансовий контролінг – це спеціальна система методів та інструментів, яка спрямована на функціональну підтримку менеджменту підприємства (зокрема, фінансового менеджменту), що охоплює інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль і внутрішній консалтинг; система, орієнтована на майбутній розвиток підприємства». Основною його метою є орієнтація управлінського процесу на максимізацію прибутку й вартості капіталу за мінімізації ризику та збереження ліквідності й платоспроможності підприємства [11, с.41].

З позиції Л.О. Птащенко фінансовий контролінг – це один з основних складників контролінгу, що являє собою «регуляторну керуючу систему, яка

координує взаємозв'язки між формуванням інформаційної бази, фінансовим аналізом, фінансовим плануванням та внутрішнім фінансовим контролем, що забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень фактичних її результатів від передбачених і прийняття оперативних управлінських рішень, спрямованих на її нормалізацію» [12, с.78].

Отже, значна кількість фахівців з управління підприємством під контролінгом розуміють функціональну систему, яка включає в себе планування, контроль, аналіз відхилень, координацію, внутрішній консалтинг та забезпечує необхідною інформацією все керівництво підприємством.

Інакше кажучи, контролінг є спеціальною системою методів та інструментів, що дозволяє здійснювати підтримку управління підприємством і включає в себе такі складові, як забезпечення інформацією, планування діяльності, координацію і контроль всіх дій, а також внутрішній консалтинг.

Найважливішою метою фінансового контролінгу є спрямованість управлінських дій на отримання максимального прибутку та збільшення вартості капіталу власників. Але при цьому має бути мінімізовано ризик та збережено (а ще краще збільшено) показники ліквідності та платоспроможності підприємства.

Сутність фінансового контролінгу проявляється через його функції. До основних функцій фінансового контролінгу слід віднести такі: координація, розробка фінансової стратегії підприємства, планування та бюджетування, внутрішній контроль, методологічне забезпечення та внутрішній консалтинг (табл. 1).

Функції і завдання фінансового контролінгу

Функції	Завдання
Координація	Регулювання потоків інформації Координація процесу планування
Розробка фінансової стратегії	Постійна участь у стратегічному фінансовому плануванні та координація всього планування фінансово-господарської діяльності Розповсюдження цілей і планів Розробка пропозицій для забезпечення відповідності організаційної структури підприємства прийнятій стратегії розвитку
Планування та бюджетування	Створення внутрішньої методики прогнозування та бюджетування та її постійне удосконалення Забезпечення ефективного процесу бюджетування Участь у розробці всіх інших бюджетів підприємства
Бюджетний контроль	Ведення внутрішнього управлінського обліку Складання звіту за рік, квартал, місяць Виявлення відхилень фактичних показників діяльності від тих, що заплановані. Постійний аналіз можливих ризиків та їх контроль, а також розробка заходів щодо їх нейтралізації, або зменшення Виявлення «вузьких місць» на підприємстві та їх ліквідація. Своєчасна реакція на нові можливості, підтримання сильних сторін Складання звіту про результати виконання бюджетів і надання пропозицій для змін планів діяльності (рапортування)
Внутрішній консалтинг та методологічне забезпечення	Розробка необхідно методичного забезпечення для організації діяльності окремих структурних підрозділів підприємства Надання необхідних консультацій та рекомендацій вищому керівництву підприємства та його структурним підрозділам протягом всього процесу розробки фінансової стратегії, при плануванні, розробці і та організації впровадження у виробництво нових продуктів, процесів, систем
Внутрішній аудит та ревізія	Постійний контроль за дотриманням всіма працівниками прийнятого документообігу, всіх процедур, функцій і повноважень Координація власної діяльності з діями незалежних аудиторських фірм при проведенні зовнішнього аудиту підприємства та проведення внутрішнього аудиту Збереження відповідного стану майна підприємства

Джерело: авторська розробка

Як видно з цих функцій, фінансовий контролінг включає в себе не тільки проведення внутрішнього контролю за здійсненням фінансової діяльності, але й забезпечує взаємозв'язок між формуванням інформаційної бази, фінансовим аналізом, фінансовим плануванням і внутрішнім фінансовим контролем на підприємстві [4].

Виходячи з дослідження сутності фінансового контролінгу можна сформулювати його основні завдання (рис. 1).

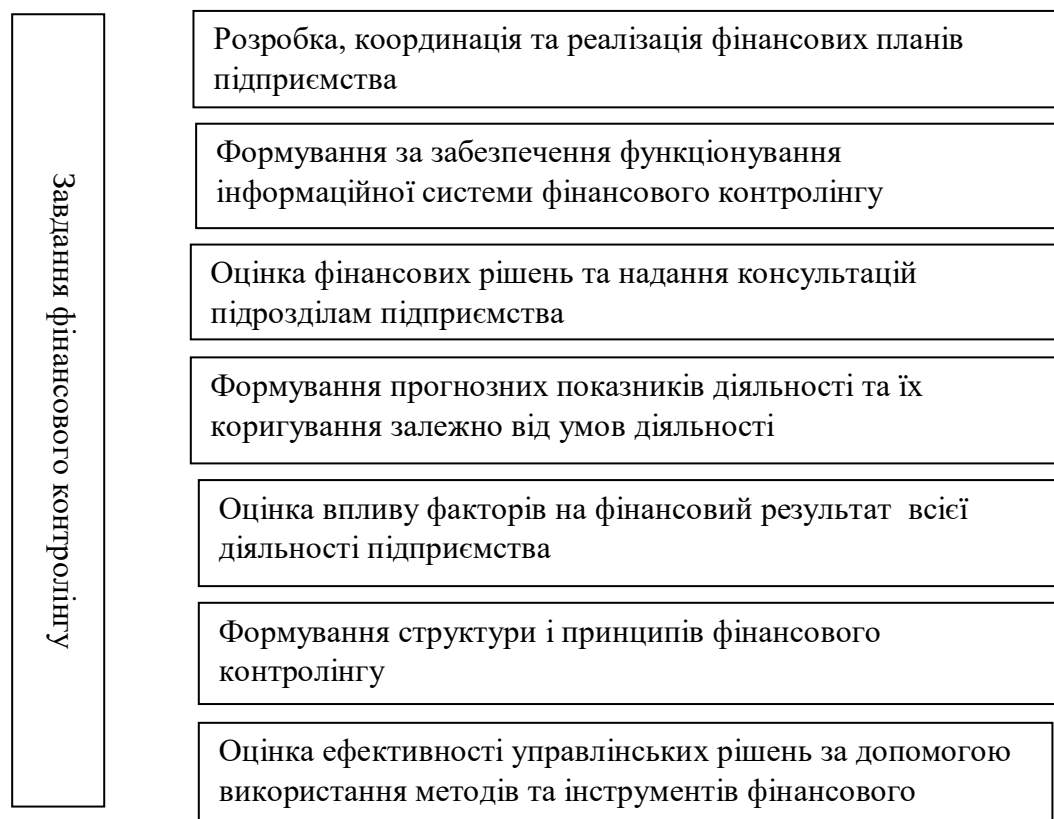

Рис. 1. Завдання фінансового контролінгу

Джерело: сформовано авторами на основі [12]

Організація впровадження системи фінансового контролінгу на вітчизняних підприємствах має базуватися на певних принципах, основними з яких є:

1. Орієнтація системи фінансового контролінгу на реалізацію фінансової стратегії підприємства, тобто для забезпечення ефективності фінансовий контролінг повинен мати стратегічний характер, охоплювати головні

пріоритети фінансового розвитку підприємства. Це призводить до необхідності вибору фінансових операцій, що контролюються у першу чергу. Повний контроль всіх поточних фінансових операцій не має сенсу, тому що буде лише відволікати фінансових менеджерів від тих цілей, які є більш важливими.

2. Багатофункціональність фінансового контролінгу. Фінансовий контролінг має забезпечувати контроль тих показників фінансового розвитку, які є найбільш пріоритетними не тільки по підприємству в цілому, але і для окремих його центрів відповідальності, а також передбачати можливість проводити порівняння показників, що контролюються, з середньогалузевими.

3. Спрямованість фінансового контролінгу на кількісні стандарти. Ефективність контролю значно збільшується, якщо стандарти контролю діяльності вимірюються конкретними кількісними показниками. Але це не означає, що контролінг не має охоплювати якісні аспекти діяльності підприємства, просто ці якісні аспекти мають бути відображені у кількісному вимірі, що не дасть змогу пояснювати їх по різному.

4. Відповідність методів, які використовуються у фінансового контролінгу, особливостям методів фінансового аналізу і фінансового планування. При проведенні внутрішнього фінансового контролю потрібно використовувати всі відомі раніше системи і методи фінансового планування та аналізу.

5. Своєчасність проведення всіх операцій контролінгу. Цей принцип полягає у відповідності періодів контрольних перевірок періоду проведення окремих операцій, які пов'язані із формуванням результатів фінансової діяльності. Головним при цьому є те, що фінансовий контролінг дозволяє виправити поточні відхилення, поки вони не призведуть до серйозних змін у діяльності підприємства.

6. Гнучкість побудови системи контролінгу. Система внутрішнього фінансового контролю має бути побудована таким чином, щоб давати змогу пристосуватися до нових фінансових інструментів, нових норм і видів здійснення операційної діяльності, нових технологій і методів здійснення

фінансових операцій. Без достатньої гнучкості система контролінгу не буде ефективною і не дасть змогу досягти поставлених цілей.

7. Простота побудови системи контролінгу. Найпростіші форми і методи внутрішнього фінансового контролю є більш економічними і вимагають менших зусиль, якщо система контролінгу побудована відповідно до його цілей. А велика складність вимагає значного збільшення потоку інформації для його здійснення.

8. Економічність контролінгу. Витрати щодо здійснення фінансового контролінгу мають бути мінімальними з точки зору ефекту, який отриманий від цього контролю. Тобто обсяг витрат для організації контролінгу не повинен бути більшим, ніж розмір того ефекту (зниження витрат, збільшення доходів та прибутку тощо), який отримано в процесі його здійснення [13].

Для розумінні сутності фінансового контролінгу зупинимось детальніше на його складових. Залежно від функцій, що виконуються, та методів підтримки фінансовий контролінг можна поділити на стратегічний та оперативний.

Стратегічний фінансовий контролінг являє собою сукупність завдань функціонального характеру, інструментів і методів, які використовуються у довгостроковому періоді і використовуються для управління фінансами, вартістю та очікуваними ризиками. Загалом вважають, що часовий період стратегічного контролінгу є необмеженим [14, с.118].

Робота фінансових служб підприємств при впровадженні стратегічного фінансового контролінгу спрямована на виявлення стратегічних напрямів для розвитку підприємства, розробку стратегічних цілей і фінансової стратегії підприємства, довгострокове фінансове планування та управління вартістю та прибутками підприємства. Стратегічний фінансовий контролінг дає змогу поєднати довгострокові стратегічні цілі та тактичні завдання, які ставляться перед структурними підрозділами та працівниками підприємства, та організувати ефективну систему раннього виявлення та реагування (аналіз можливостей і ризиків, сильних та слабких сторін). Серед найважливіших завдань стратегічного контролінгу є забезпечення стійкої ринкової позиції

підприємства в довгостроковому періоді завдяки ефективному управлінні ринковим потенціалом підприємства та створенню додаткових факторів успіху.

Основною метою оперативного фінансового контролінгу є організація досягнення поточних фінансових цілей підприємства, які відображаються у показниках обсягів реалізації, прибутку, витрат, рентабельності тощо. При цьому цільові показники оперативного контролінгу повинні бути узгодженими з цілями, що визначені стратегічним контролінгом. На відміну від стратегічного, оперативний фінансовий контролінг використовує внутрішню інформацію, наприклад, дані рахунків прибутків і збитків, руху грошових коштів тощо. При цьому основна увага зосереджена на дослідженні співвідношень між доходами і витратами та грошовими надходженнями і грошовими видатками на відміну від стратегічного контролінгу, який спрямований на аналіз можливостей і ризиків, сильних і слабких сторін діяльності підприємства [15].

Отже, у сучасному ринковому середовищі фінансовий контролінг посідає важливе місце, забезпечуючи стійку ринкову позицію підприємства в довгостроковому періоді та постійний нагляд та контроль за доцільністю та правильністю ведення господарської діяльності, що дозволяє швидко реагувати та змінювати у разі необхідності процес господарювання для збереження або нарощування темпів виробництва і реалізації продукції.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, сучасний контролінг є одним з інструментів координації діяльності різних служб і підрозділів підприємства, забезпечує інформаційну підтримку прийняття управлінських рішень, дозволяє зменшити вплив негативних ситуацій на діяльність підприємства та уникнути банкрутства.

Фінансовий контролінг – це підсистема контролінгу, метою якої є здійснення спрямованого на результат управління фінансами підприємства за рахунок використання методів та інструментів фінансового менеджменту на основі використання постійного потоку внутрішньої і зовнішньої інформації для прийняття ефективних управлінських рішень.

У сучасних умовах господарювання вітчизняні підприємства повинні враховувати можливості фінансового контролінгу та впроваджувати його для підвищення ефективності своєї діяльності на основі використання сучасної методології та підходів до раннього виявлення та реагування на проблемні ситуації.

Список використаних джерел:

1. Добровольська О. В. Контролінг як засіб створення довгострокових конкурентних переваг на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2010. №1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=111>
2. Задорожна Р. П. Контролінг як концепція управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. *Вісник*. 2010. № 1(11). С. 46–50.
3. Великий Ю. М. Трактуювання поняття «фінансовий контролінг» та розкриття його сутності. *Інфраструктура ринку*. 2018. №16. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/89.pdf.
4. Бердар М.М. Фінансовий контролінг як складова системи управління стійким розвитком підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 18 URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2017/8.pdf
5. Фрайберг Ф. Финансовый контроллинг. Концепция финансовой стабильности фирмы. Финансовая газета. Москва, 1999. С. 13–26.
6. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга. Пер. с нем. / Под ред. и с предисл. А. А. Турчака, Л. Г. Головача, М. Л. Лукашевича. Москва: Финансы и статистика, 1997. 800 с.
7. Татарчук М. І. Корпоративні інформаційні системи: навч. посіб. Київ.: КНЕУ, 2005. 291 с. URL: <http://ubooks.com.ua/books/000214/inx.php>.
8. Суворова І. М. Контролінг як сучасна система управління на авіатранспортному підприємстві. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2014. Вип. 26. С. 38–44.
9. Терещенко О. О., Стащук Д. М., Савчук Д. Г. Сучасний стан і перспективи розвитку фінансового контролінгу. *Фінанси України*. 2011. № 2. С.

117–126.

10. Коковіхіна О. О. Необхідність фінансового контролінгу як системи ефективного управління діяльністю підприємства залізничного транспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. № 38. С. 196–199.

11. Зоріна О. А. Проблематика трактування контролінгу. *Статистика України*. 2011. № 1. С. 40 – 44.

12. Птащенко Л. О., Сержанов В.В. Фінансовий контролінг [текст] навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури». 2016. 344 с.

13. Кузнецова А. І. Економічна сутність контролінгу в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2014. №8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3246>

14. Цигилик І. І., Мозіль О. І., Кірдякіна Н. В. Контролінг в системі управління. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 3. С. 117–123.

15. Папп В. В., Бошота Н. В. Фінансовий контролінг як основа ефективного управління фінансами підприємства. *Молодий вчений*. 2014. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream>

References:

1. Dobrovolskaya O.V. (2010) Kontrolingh jak zasib stvorennja dovghostrokovykh konkurentnykh perevagh na pidpryjemstvi. [Controlling as a means of creating long-term competitive advantages in the enterprise]. *Efficient Economy*. [Electronic Journal]. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=111>.

2. Zadorozhnaya R.P. (2010) Kontrolingh jak koncepcija upravlinnja finansovo-ghospodarsjkoju dijajlnistju pidpryjemstva. [Controlling as a concept of management of financial and economic activities of the enterprise]. *Bulletin*, № 1 (11). Pp. 46–50.

3. Velyky Y.M. (2018) Traktuvannja ponjattja «finansovyj kontrolingh» ta rozkryttja jogho sutnosti. [Interpretation of the concept of "financial controlling" and the disclosure of its essence]. *Market Infrastructure*. 2018, N 16. Pp 64-70. Available at: http://market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/89.pdf.

4. Berdar M.M.(2017) Finansovyj kontrolingh jak skladova systemy upravlinnja stijkym rozvytkom pidpryjemstva. [Financial controlling as a component of the management system of sustainable development of the enterprise]. *Investments: practice and experience*. 2017. No 18. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2017/8.pdf

5. Freiberg F. (1999) Fynansovuj kontrolyng. Koncepcyja fynansovoj stablyjnosty fyrmu. [Financial controlling. The concept of financial stability of the firm]. *Financial newspaper*. Moscow, 1999. Pp. 13–26. (in Russian)

6. Khan D. (1997). Planyrovanye y kontrolj: koncepcyja kontrolyngha. [Planning and control: the concept of controlling.] Moscow: Finance and Statistics, 1997. 800 p. (in Russian)

7. Tatarchuk M.I. (2005) Korporatyvni informacijni systemy [Corporate information systems]: textbook. Kyiv: KNEU, 2005. 291 p.

8. Suvorova I.M. (2014) Kontrolingh jak suchasna systema upravlinnja na aviatransportnomu pidpryjemstvi. [Controlling as a modern management system at the air transport company]. *Scientific notes of the National University "Ostroh Academy"*. 2014. Vol. 26. Pp 38–44.

9. Tereshchenko O, Stashchuk D, Savchuk D (2011). Suchasnyj stan i perspektyvy rozvytku finansovogho kontrolinghu [Current state and prospects of financial controlling]. *Finance of Ukraine*. No 2. Pp. 117–126.

10. Kokovikhina O.O. (2012). Neobkhdnistj finansovogho kontrolinghu jak systemy efektyvnogho upravlinnja dijajlnistju pidpryjemstva zaliznychnogho transportu. [The need for financial controlling as a system of effective management of the railway transport enterprise]. *Bulletin of Transport Economics and Industry*. Vol.38. Pp. 196–199.

11. Zorina O.A. (2011). Problematyka traktuvannja kontrolinghu. [Problems of controlling interpretation.] *Statistics of Ukraine*. 2011. No 1. Pp. 40 – 44.

12. Ptashchenko L, Serzhanov V. (2016) Finansovyj kontrolingh [Financial controlling]: textbook. Kyiv: Center for Educational Literature. 344 p.

13. Kuznetsova A.I. (2014) Ekonomichna sutnistj kontrolinghu v suchasnykh

umovakh. [The economic essence of controlling in modern conditions] *Efficient Economy*. 2014. No8.[Electronic Journal]. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3246>

14. Tsygilyk I, Mozil O, Kirdyakina N (2015) Kontrolingh v systemi upravlinnja. [Controlling in the control system]. *Current economic problems*. 2015. No 3. Pp. 117–123.

16. 15. Papp V.V., Boshota N.V. (2014) Finansovyj kontrolingh jak osnova efektyvnogho upravlinnja finansamy pidprijemstva. [Financial controlling as a basis for effective financial management of the enterprise]. Available at: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream>

ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЛИНГ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. В статье рассмотрены сущность и задачи контроллинга как составляющей управления финансами предприятия, освещены в историческом ракурсе возникновения контроллинга науки и причины внедрения контроллинга на отечественных предприятиях, обобщены подходы ученых-экономистов к определению понятия «финансовый контроллинг», а также в сложившихся концепций систем контроллинга на предприятиях, охарактеризованы функции, принципы и составляющие финансового контроллинга, приведены особенности стратегического и оперативного контроллинга. Авторами обоснована необходимость внедрения системы контроллинга на отечественных предприятиях для повышения эффективности их деятельности на основе использования современной методологии и подходов к раннему выявлению и реагированию на проблемные ситуации. *Ключевые слова:* контроллинг, финансовый контроллинг, функции, методы, принципы финансового контроллинга.

Ключевые слова: контроллинг, финансовый контроллинг, функции, методы, принципы финансового контроллинга.

FINANCIAL CONTROLLING AS A COMPONENT OF FINANCIAL MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE

Summary. Currently, all organizations face financial difficulties in conducting their business, regardless of the type of such activity, size, image of the company and the qualifications of its managers and employees. Today, the domestic economic situation is changing rapidly under the influence of environmental factors and is developing unpredictably. Therefore, financial controlling is designed to penetrate the enterprise management system. Inefficient controlling is the main cause of the company's financial crisis. The article considers the essence and tasks of financial controlling as a component of enterprise financial management, highlights the historical perspective of controlling as a science and the reasons for implementing financial controlling in domestic enterprises, summarizes the approaches of economists to the concept of "financial controlling", and formed concepts for the system financial controlling at enterprises, the functions, principles and components of financial controlling are characterized, the peculiarities of the tasks of strategic and operational financial controlling are given. The authors substantiate the need to implement a system of financial controlling in domestic enterprises to increase the efficiency of their activities based on the use of modern methodology and approaches to early detection and response to problem situations.

The problems that arise in the enterprise during the organization and use of the financial controlling system are described. The effect of the controlling system on the financial security of the enterprise, as well as its advantages are studied. The main means of improving the company's financial controlling system include: reducing time and effort to process information and make management decisions, accuracy and availability of data, application of innovative technologies and methods, strategic planning, creating a separate financial controlling department at the company with skilled workers. The main factors that make it difficult to understand the concept of "financial controlling" are studied.

Key words: controlling, financial controlling, functions, methods, principles of financial controlling.